

SCHIMB DE EXPERIENȚĂ

CZU 027.52(498)(0:82-992)=135.1

JURNAL DE CĂLĂTORIE: SIBIU, CLUJ, TÂRGU MUREȘ

*Dr. hab. Elena UNGUREANU,
șef Secție studii și cercetări, BM „B.P. Hasdeu”*

I. OCHII SIBIULUI CARE NE-AU URMĂRIT

16-17 iunie 2025. Am mers și noi, un grup de bibliotecari de la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău, avizi de cunoaștere, să descoperim SIBIUL, cel care fusese cândva, între 1692-1791 și 1849-1865, capitală a Principatului Transilvaniei. Sibiu care a fost al doilea oraș participant la Revoluția din 1989. Sibiu care, împreună cu Luxemburgul, a fost declarat Capitală Culturală Europeană în 2007.

La Biblioteca ASTRA ne aștepta actualul ei director, Răzvan Pop, feblețea bibliotecarelor de la Chișinău, care ne-a coplesit cu o

„Ochii” Sibiului.

mulțime de informații istorice, filologice, tehnice, culturale, digitale, administrative. După ce ne-a făcut o excursie de-a mai mare dragul, mai întâi prin sălile și compartimentele corpului B al bibliotecii (renovat și modernizat în 2007, cât să-ți placă să revii acolo, dotat IT cum e scris la... carte), am admirat și corpul A, vechi de mai bine de un secol (inaugurat în 1905), cu o sală de festivități de nu-ți venea să crezi că istoria care s-a clădit cândva a rămas acolo și pentru folosința noastră, prin străduința unor mari cărturari precum Andrei Șaguna, Timotei Cipariu sau Gheorghe Barițiu. O alee întreagă cu busturi ale personalităților care au scris istorie Sibiului!

Aceștia au avut grijă să ajungă până azi cărți din care își revendică omul modern cunoașterea: *Evanghelia cu învățătură*, tipărită de diaconul Coresi la Brașov în 1581; *Cazania lui Varlaam*, apărută la Iași în 1643; *Psaltirea lui Dosoftei*, tot la Iași, în 1680; *Divanul sau Gâlceava înțeleptului cu lumea*, prima operă a lui Dimitrie Cantemir, apărută la Iași, în 1698; și multe alte cărți vechi și rare, pe care – s-o recunoaștem! – nu le prețuim îndeajuns. Căci de acolo începe *Arheologia cunoașterii*, cu un titlu celebru de Michel Foucault, despre care Gilles Deleuze, un alt mare gânditor, spunea că ar fi cea mai importantă carte despre multiplicitate. Asta, ca să dăm și noi cu citatul. Iar biblioteca ce este: o istorie a ideilor. Un lung șir de discursuri tipărite fixate între coperti. Așezate pe rafturi unul lângă altul. Ca să avem acces la ele.

În Bibliotecă am văzut de toate: de la incunabule și tipărituri vechi la American Corner: un total de peste 800 de mii de documente (cărți, periodice, CD-uri, CD-ROM-uri, DVD-uri, casete audio și video, cărți românești vechi (BRV), cărți vechi și rare). Felul cum le păstrează e de reținut și de apreciat.

Promenada prin Sibiul istoric a fost incredibilă. Cazați la căminele Liceului Tehnologic de Industrie Alimentară „Terezianum”, am asistat

Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu (blocul B).

de departe la careul de absolvire, urmărind emoțiile liceenilor care își croiau drum spre viața matură, pe cont propriu. Și, ah, ce bună-tăți am servit noi acolo, ca la mama acasă, ca într-un loc de unde pornesc începuturile!

Domnul Pop ne-a însoțit răbdător pe Alea personalităților sibiene, vorbindu-ne despre meritele Asociațiunii ASTRA (Asociația Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român), ne-a deschis ușile Muzeului Asociațiunii și ale Editurii Bibliotecii ASTRA și ne-a provocat la o discuție în Sala Mare a Bibliotecii, de pe coloanele înalte și maestuoase ale căreia ne priveau sculpturi fabuloase ca din marile muzee ale lumii. A fost o revelație discuția cu Ioan Mihail Cruciat, specialistul IT + IA, căruia biblioteca îi datorează o înțelegere foarte clară a ceea ce numim digitizare (la propriu, la figurat și în toate felurile), implicarea în proiecte precum Europeana sau crearea Depozitului Digital.

Ca să putem admira centrul istoric al orașului, am trecut pe lângă Tribunalul Sibiu de mai multe ori, iar printre ulicioarele pavate am privit în ochii din acoperișul caselor (*ochii Sibiului*), și acei ochi ne-au urmărit șireți, muți și vorbitori în același timp pe tot drumul nostru la întâlnirea cu măria sa istoria. Piața Mare, Piața Mică, Palatul Brukenthal (după numele baronului Samuel von Brukenthal). Turnul Sfatului, Turnul cu Ceas, Piața Huet, unde ne ploua în cap cu flori de tei, Biserica romano-catolică „Sfânta Treime”, Catedrala Evanghelică Luterană Sf. Maria, Biserica Evanghelică Parohială, Podul Minciunilor (o pasarelă pietonală între Orașul de sus și Orașul de jos)... Am mers pe strada Nicolae Bălcescu, fostă Cisnădiei (germ. Heltauergasse), principala zonă pietonală din centrul Sibiului, și tot acolo, după ce am căutat o pălărie în buticul „Etnica”, am băut cea mai bună bere din Sibiu. Bine, fiecare a băut berea cea mai bună pentru gustul său!

Rafturi mobile.

Bibliotecarii la o discuție nonformală.

Da, Biblioteca e un filtru care reflectă imaginea societății, iar oamenii aleși să conducă mișcarea bibliotecilor chiar au de dus o misiune grea. Dar atât de necesară inteligenței care stă să vină!

Și asta nu e tot: Colegiul Național „Samuel von Brukenthal” (liceu cu predare în limba germană), Colegiul Național „Octavian Goga”, Colegiul Național „Gheorghe Lazăr”, Colegiul Național Pedagogic „Andrei Șaguna”, Statuia lui Ioan Nepomuk (preot și martir creștin ceh, aruncat de pe podul Carol din Praga; statuie instalată odinioară în Piața Mare, depozitată din anii 1950 în curtea interioară a Bisericii Catolice) – surprizele veneau de peste tot, iar domnul Pop nu ne slăbea cu informațiile, ca un ghid sadea, cu tot instrumentarul la el.

Nu e de ajuns să spunem că îi suntem profund recunoscători dumnealui și echipei pe care o diriguiește cum știe mai bine. Mulțumim Direcției Cultură a primăriei pentru această ocazie de a fi în miezul problemei: CARTEA cu adevărat rară! Cred că din această descriere ne-au scăpat destule personalități, ani, lucruri, locuri, amănunte, căci se perindau unul după altul cu o viteză mai mare decât puteam asimila. Chiar și așa, senzația că Sibiu European ne-a devenit mult mai familiar – a devenit absolut clară.

Ochii care ne-au urmărit din acoperișurile caselor istorice sunt acum intrați și-n ochii noștri.

Portret de grup: 2007 vs 2025, Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu.

II. CLUJUL DIN CĂRȚI ȘI CLUJUL DIN REALITATE

18-19 iunie 2025. În mai puțin de 2 ore, am fost la Cluj. Orașul-comoară, i se zice. *Inima Transilvaniei*. Cazarea în pensiune s-a lăsat cu o șezătoare de pomină, iar (re)întâlnirea neașteptată cu prof. univ. dr. Alin-Mihai Gherman (datorată în exclusivitate doamnei Parascovia Onciu) a făcut seara la fel de excelentă ca și denumirea ei. Un munte de înțelepciune ne-a distrat lejer, iar unii dintre noi nici nu au realizat cu cine avusesem onoarea: filologul, lexicograful, paleograful Alin-Mihai Gherman (n. 1945), cel care l-a cunoscut îndeaproape pe Lucian Blaga! Trei decenii (1969-1999) a activat la Biblioteca Filialei Cluj a Academiei Române, Secția de carte veche și manuscrise.

Universitatea Babeș-Bolyai
din Cluj-Napoca

Preiau, cu întârziere, o informație de pe o pagină a Universității ieșene, cu care dânsul colaborase: „Profesorul Gherman este unul dintre cei mai proeminenți filologi români și editor al unor importante monumente de limbă românească, dintre care: *Pravila aleasă* a lui Eustratie logofătul (1632),

Predichele lui Petru Maior, *Psaltirea în versuri* a lui Teodor Corbea și *Evangelhia învățătoare* de la Govora (1642). [...] Între proiectele fundamentale la care a colaborat de-a lungul timpului se numără seria „Monumenta linguae Dacoromanorum”, inițiată de profesorul Paul Miron în anii '80 și finalizată sub conducerea profesorului Eugen Munteanu (publicate la Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași între anii 1988-2015)”. Pentru cei neinițiați, reținem doar atât: astfel de proiecte cercetează fundamental teme legate de tradiția și transmiterea textului Bibliei în diverse perioade și zone geografice (a se vedea: <https://mld.uaic.ro/>).

Cu o astfel de intrare, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj nu avea decât de câștigat. După salutul cald și prezentările de rigoare, într-un cadru prietenos (în lipsa, dar sub ochiul vigilent al Sorinei Stanca), directorul adjunct doamna Floarea Elena Moșoiu ne-a pus în legătură pe toți, vorbindu-ne despre „Transformare și tranziția digitală (RFID)” (Tehnologia *Identificare prin radiofrecvență – Radio Frequency Identification*) în biblioteca de la Cluj, experiență pe care ne-am dori-o mult și la

Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj

Alături de colegii clujeni în incinta Bibliotecii Județene „Octavian Goga” Cluj

Chișinău. RFID este o formă de comunicare fără fir, care folosește o frecvență radio a spectrului electromagnetic pentru a identifica în mod unic un obiect, un animal sau o persoană, în cazul nostru – cartea de la raft. Poate, nu durează prea mult până ajunge și la noi, la BM, tehnologia: iar odată cu ea și terminologia: *stație bibliotecar, stație de conversie, porți de detecție, cititor RFID portabil, unitate de autocirculație, etichete (taguri RFID)* etc.

Ulterior, Ana-Maria Dudescu și Georgeta Topan ne-au informat despre „Oferta de servicii digitale și electronice”, iar directorul adjunct ne-a prezentat „Strategia digitală și Biblioteca Digitală Națională”. Simona Floruțau ne-a încântat prin modul ludic și degajat în care a vorbit despre „Utilizarea platformei Moodle în activitatea de pregătire profesională a personalului bibliotecii”. În final, bibliotecara Ioana Pop s-a referit la valorificarea colecțiilor de istorie locală.

De asemenea, am avut ocazia să vizităm toate departamentele și secțiile bibliotecii clujene, zonele amenajate pentru copii și adolescenți, secțiile pentru adulți și artă, sala multiculturală, compartimentul bibliografic, sălile de lectură, colecțiile speciale, Muzeul Emil Isac, American Corner – toate frumos amenajate, spațioase, echipate, modernizate. Deși nu am avut posibilitatea să vedem și celelalte 3 filiale (Traian Brad, Kogălniceanu și Grigorescu), vizita la Filiala Zorilor a Bibliotecii Județene „Octavian Goga” a fost un moment de respiro, în care ne-am plimbat printre cărți ca printr-un lan de maci. După care a urmat un excelent tur al Clujului cultural, tur

în care am fost amabil însoțite de doamnele Cristina Pop și Simona Floruțau. Două mii de ani de istorie zăceau la picioarele noastre, călcăm pe ei și nici nu aveam timp să vibrăm mai mult.

Universitatea Babeș-Bolyai, pe care voiam să o văd de o veșnicie (care s-a născut la sat), cea mai mare și veche instituție academică din țară (din 1581!) (atât de impunătoare pe din afară, încât nu am niciun dubiu că nu ar fi la fel și pe dinăuntru). Două cuvinte despre tandemul de nume Babeș-Bolyai. Numele celor doi mari oameni de știință din Transilvania care stau pe frontispiciul acestei instituții sunt: al părintelui bacteriologiei Victor Babeș și al creatorului geometriei neeuclidiene, matematicianul János Bolyai, care s-a ocupat de știința absolută a spațiului (nu mă adâncesc, că dau de clopotul lui Gauss!). Știința modernă ar fi fost infinit mai săracă fără descoperirile lor.

Nu mai țin minte ce am vizitat/pupat mai întâi: Splaiul Independenței sau Piața Unirii, unde prin preajmă se desfășurau evenimente din cadrul Festivalului Internațional de Film Transilvania TIFF.24 (2025) (<https://tiff.ro/festival/2025>). Din lipsă de timp, doar am examinat en face și în profil grandiosul ansamblu monumental din fața zidului Cetății (statuia ecvestră a regelui Ungariei Matia Corvin / Matei Corvinul) (1458-1490), însoțit de cei 4 generali ai săi.

În treacăt, am tras cu piciorul în sau cu ochiul spre: Palatul Primăriei, Palatul Prefecturii, Palatul de Finanțe, Palatul de Justiție, Biblioteca Centrală Universitară „Lucian Blaga”, Palatul Arhiepiscopiei Ortodoxe, Biserica greco-catolică, Biserica romano-catolică Sf. Petru, Biserica romano-catolică Sf. Mihail, Biserica romano-catolică Sf. Treime... Recunosc, unora le-am văzut doar turlele de departe. Traseul nostru era încărcat de urme istorice: inscripții, tablouri murale, blazoane, basoreliefuri, busturi, statui... (cred că unele nici nu le-am zărit, dar ce mai contează, dacă bine la descriere) – semne rămase pentru memoria locală, regională, continentală și universală. Statuia Ciumei sau Statuia Sfintei Maria Protectoarea a fost construită în 1744, ca semn de eradicare a epidemiei de ciumă din anii 1738-1742. Și ne-am gândit imediat la un monument al eradicării Covidului din anii 2020-2022...

Dintre sutele de case și conace, care sunt protejate ca monumente istorice, am reținut, ca una dintre cele mai vechi, Casa Matia, construită în secolul al XV-lea, în care s-a născut Matei Corvinul, în data de 23 februarie 1443.

Ni s-a relatat cu lux de amănunte despre Bastionul (Turnul) Croitorilor, al Postăvarilor, Lăcătușilor (devenit ulterior al Pompierilor), al Pantofarilor (parțial demolat), și mai sunt câteva... Am urcat și am admirat Bastionul Croitorilor, ridicat în secolul al XV-lea, și, bineînțeles, am invidiat modul în care toate monumentele istorice sunt reînviolate cu ajutorul fondurilor europene.

Spre finele zilei, cuiva i-a scăpat din gură: „Grădina Botanică!”, cea amplasată pe 14 ha, dar era prea târziu pentru atâtea hectare. Prin urmare, am lăsat-o pentru data viitoare, când vom reveni la Cluj. Am sacrificat-o cu ajutorul lui Iulius Mall, dar nu mai mult de o oră, așa încât nu a avut de suferit prea mult nici mallul, nici grădina. Oricum, eram dolidora de istorie.

III. PRIN TÂRG. TÂRGUL MUREȘULUI

20 iunie 2025. Ultima zi a călătoriei noastre a fost o suită întreagă de emoții și evenimente. Doamna dr. Monica Avram, managerul Bibliotecii Județene Mureș, ne-a așteptat în clădirea Consiliului Județean (clădire istorică în care se află Palatul Culturii). Prietenoasă și cu multă deschidere, ne-a povestit, într-un mod absolut relaxant, despre biblioteca pe care o conduce din 2009 și care are o vechime de mai bine de 200 de ani (1802). Doamna directoare ne-a vorbit despre noul soft de bibliotecă Qulto; despre secțiile Artă, Publicații Periodice și American

Biblioteca Județeană Mureș.

Corner, despre Cuibul democrației, despre programul Biblionet și despre proiectele internaționale.

În drum spre Palat, am admirat somptuozitatea câtorva lăcașe de cult protejate de stat: Catedrala Ortodoxă Înălțarea Domnului, Biserica Sf. Ioan Botezătorul (denumită și Mănăstirea Iezuiților, din Piața Trandafirilor), Biserica Reformată din Cetatea Târgu Mureș, singurul monument păstrat de la începutul sec. al XV-lea.

Interiorul Bibliotecii este o comoară aflată sub jurisdicția Consiliului județean Mureș. Cartea veche și rară e aranjată riguros pe rafturile dulapurilor cu uși de sticlă, iar apropierea de cărți se face cu mânuși. Printre rarități, dăm cu ochii de *Foaie pentru minte, inimă și literatură*, periodic care a contribuit substanțial la unitatea limbii române, iar în timpul Revoluției de la 1848, ziarul a tipărit toate documentele istorice ale momentului. Numele colaboratorilor ei vorbește de la sine: Gheorghe Barițiu, Iacob Mureșanu, Ion Heliade-Rădulescu, Ion Ghica, Cezar Bolliac, Dimitrie Bolintineanu, Alecu Russo, Constantin Negruzzi, Andrei Mureșanu ș.a. Pe o placă citim numele tuturor directorilor Bibliotecii Județene Mureș!

Apoi a urmat biblioteca mureșeană propriu-zisă, care mi s-a părut fenomenală. Scara mi-a adus aminte, desigur, de *Șoarecele de bibliotecă* al lui Carl Spitzweg (cca 1850). Bătrânul dascăl, rupt de realitate, studia concentrat ceva în dreptul secțiunii „Metafizică” din 4 cărți concomitent! Câte una în ambele mâini, sub braț și încă una între genunchi (ce corespondență cu ferestrele Internetului de azi!), savantul nostru necunoscut era, evident, în căutarea cunoașterii, fără niciun fel de siguranță pe acea scară (dar ce siguranță noi, cu IA?), cu o batistă ieșind dintr-un buzunar, cu ochelarii, cel mai probabil, uitați undeva pe jos. Animate de asemănare, bibliotecarele au făcut o câte o poză similară.

După care a urmat o surpriză mai mare: secția cu cărți concepută la nivelul doi cu o podea din sticlă, care permitea să vezi biblioteca din toate părțile! Ce invenție grozavă, à la Borges!

Apoi, doamna Monica Avram, cu asistentele dumneaei, ne-a făcut un voiaj prin ceea ce are Palatul mai frumos: Muzeul Județean Mureș, demonstrându-ne foaierea și scările, Sala de concerte (cu o Orgă Rieger din 1913!) și Sala oglinzilor (cu superbe vitralii de epocă) în toată splendoarea lor. În Palat erau în plină desfășurare câteva expoziții pe care nu am sperat să le vedem vreodată: *Soldații de teracotă* (vă aduceți aminte: armata ceea

*Foaie pentru minte, inimă și literatură – un...
BiblioPolis de pe la 1847.*

descoperită în apropiere de mausoleul lui Qin Shi Huang, primul împărat chinez). Bineînțeles, în muzeu a fost expusă copia doar a unui segment, căci armata aceea funerară avea nici mai mult, nici mai puțin, peste 8000 de soldați, 130 de cavaleri cu 520 de cai și 150 de cai de cavalerie!). Palatul găzduia și o expoziție de pictură (Galeria de Artă Românească Modernă, cu tablouri autentice ale lui Grigorescu, Luchian, Tonitza ș.a.), dar și expoziția dedicată primarului Bernády György (1902-1912), care a pus bazele infrastructurii orașului.

Urcarea în Turnul (de 60 de metri, cu 200 de scări) din Palatul Prefecturii (construit între anii 1905-1908, la inițiativa primarului) ne-a dezvăluit o priveliște de zile mari. Orașul întreg se vedea ca în palmă. Între alte vârfuri memorabile, Biserica „Buna Vestire” (supranumită și Catedrala Mică) se consideră o miniatură fidelă a Bazilicii Sfântul Petru de la Vatican.

În sfârșit, biblioteca-minune a Mureșului: Teleki-Bolyai! care este o secție a Bibliotecii Județene Mureș. Bijuteria asta trebuie și s-o vezi și s-o savurezi! Având o vastă cultură și o viziune pentru secole înainte, împătimit de cărți și de lectură, guvernatorul Transilvaniei Sámuel Teleki (1731-1822), pe timpul când era la Viena, concepe o mare bibliotecă europeană în Târgul Mureșului, cu carte enciclopedică. Contele a lăsat moștenire biblioteca prin testament; un testament din care se revendică Legea bibliotecilor de azi. Spre a rămâne moștenire peste veacuri.

Biblioteca Klara Lazok ne-a povestit cu multă pasiune istoricul instituției și ne-a ghidat printre exponate. Inițial, biblioteca cuprindea 40 000 de volume, până în 1822, când contele a lăsat această lume cu convingerea că anume cărțile vor salva omenirea și cunoașterea umană. Printre cele mai valoroase cărți se numără exemplare semnate de Aristotel, Platon, Voltaire, Jean-Jacques

Rousseau, Descartes, D'Alembert, Diderot – sunt doar câteva nume celebre care stau pe coperta cărților din sus-amintita bibliotecă și care stau la loc de cinste în ampla expoziție ce poate concura cu marile biblioteci ale lumii. În prezent, fondul de carte atinge impresionanta cifră de 250 000 de volume extrem de prețioase, multe dintre ele unicat.

Spre seară, echipa de la Târgu Mureș ne-a încântat cu povești sub nukul din curtea bibliotecii. Că-s ungureancă, am apreciat istoria, mândria și accentul maghiarilor! Iar gulașul unguresc a fost o nebunie! Încheiem totuși cu un citat despre Carte: câtă vreme o păstrăm – ne va păstra și ea pe noi.

Fotografii: Elena UNGUREANU

CZU 027.52(498)(0:82-992)=135.1

DESCOPERIRI, INSPIRAȚIE ȘI BUNE PRACTICI ÎN BIBLIOTECILE DIN ROMÂNIA

*Natalia GAINA,
șef, Filiala „Valentin Ignatenco”, BM „B.P. Hasdeu”*

În perioada 16-20 iunie 2025, am avut onoarea și bucuria de a participa, împreună cu alți colegi din cadrul Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”, la o vizită de studiu în România. În cadrul acestei experiențe profesionale valoroase, am descoperit trei centre biblioteconomice de referință: Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” din Cluj-Napoca cu Filiala Zorilor, precum și Biblioteca Județeană Mureș și renumita Filială Teleki-Bolyai din Târgu Mureș.

Această vizită a fost nu doar o incursiune în lumea bibliotecilor românești, ci și un prilej de reflecție și învățare, de conectare profesională, dar și emoțională cu colegi pasionați de misiunea bibliotecii în societate.

Biblioteca Județeană ASTRA Sibiu – tradiție și inovație

Prima noastră oprire a fost la Biblioteca Județeană ASTRA din Sibiu, o instituție cu un patrimoniu impresionant și cu o viziune modernă asupra serviciilor publice. Am fost întâmpinați cu